

сприятиме збереженню степового біорізноманіття та якості земельних ресурсів: розвиток скотарства м'ясного напрямку із контрольованим використанням степових пасовищ; створення виробництва паливних гранул (пелет) зі степової біомаси та їх використання для опалення об'єктів соціальної інфраструктури села; формування сільгоспвиробництва, адаптованого до змін клімату тощо.

Список використаних джерел

1. Гуторова О.О. Напрями диверсифікації сільськогосподарського виробництва та екологізації землекористування / Матеріали Міжнар. наук.–практ. конф. «Проблеми сталого розвитку агросфери». 4–6 жовтня 2011 р. – Харків: ХНАУ, 2011. – С. 162–165.
2. Джос А.М., Несмашна О.Ю., Мілехін П.О., Дрига А.І., Плотніков В.Т. Тимчасові методичні рекомендації з вилучення деградованих і малопродуктивних земель зі складу ріллі. – Луганск, 2001. – 26 с.
3. Джос А.Н., Белолипский В.А., Плотников В.Т., Милехин П.А. и др. Программа освоения эколого–ландшафтной системы земледелия в Луганской области на период до 2010 года. – Луганск, 2000. – 56 с.
4. Концепция освоения эколого–ландшафтной системы земледелия Луганской области на период до 2010 г. / Белолипский В.А., Джос А.Н., Милехин П.А., Плотников В.Т. и др. – Луганск, 1999.–25 с.
5. Русан В.М. Економіка раціонального сільськогосподарського землекористування: Монографія / Русан В.М. – К: ННЦІАЕ, 2009. – 200 с.
<http://birdlife.org.ua/Stepove-bioriznomanittva>

***Annotation:** Consequences and reasons of decline of fertility of soil as a result of agricultural activity were investigated. Balance of humus in agriculture of Lugansk oblast was analyzed. The complex of measures on the ecologization of agricultural land–tenure was formed.*

***Key words:** economic aspects, fertility of soils, steppe.*

УДК 343,3

Михаліцька Н.Я., к.н. держ. управл. Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів;
Качмар Ю.П., викладач Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів

ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті розкрито основні індикатори фінансової безпеки підприємства як підсистеми економічної безпеки підприємства.

***Ключові слова:** підприємство, фінансова безпека, загроза.*

Відмова упродовж тривалого часу від розв'язання проблем економічної безпеки призвела до зниження рівня інвестування економіки і науки, посилення залежності України від зовнішньої допомоги, скочування до криміналізації та «гнізації» багатьох сфер економіки, поширення процесу накопичення та відмивання «брудних» грошей. Виходячи з вищезазначеного, особливої ваги набуває забезпечення економічної безпеки України. З огляду на це у відділі економічної безпеки НППМБ розроблені методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки

України [1].

Актуальність проблеми полягає в тому, що у сучасних умовах необхідно мати системний інструментарій для діагностики рівня економічної безпеки підприємств та механізм подолання негативних явищ на різних етапах їхнього розвитку. В умовах фінансової кризи на перше місце виходить проблема фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, яка є однією з найважливіших складових економічної безпеки ще й тому, що саме через грошові потоки підприємства та їх управління здійснюється вплив на більшість показників економічної системи підприємства. Проте в економічній літературі до сьогоднішнього дня приділялось недостатньо уваги питанням фінансової безпеки насамперед тому, що деякі з її аспектів розглядаються при розробці фінансової політики підприємства, управлінні фінансами, організації системи економічної безпеки, управлінні ризиками тощо. Необхідно погодитися з тим, що «необхідний цілісний і комплексний підхід до даної проблеми, що поєднав би всі ці, часом відірвані один від одного елементи в єдину систему», яка діяла б постійно» [4, с. 19].

Метою роботи є аналіз методичного забезпечення вимірювання індикаторів фінансової безпеки суб'єктів підприємництва на рівні підприємства.

Індикатори економічної (фінансової) безпеки мають не тільки констатувати наявність економічної безпеки підприємства, але і чітко оцінювати її рівень. У випадку лише констатації безпеки підприємства неминуча суб'єктивність оцінки. При цьому кількісна оцінка рівня безпеки повинна виходити з показників планування, обліку і аналізу діяльності господарської діяльності підприємства.

Для цього доцільно досліджувати показники фінансової стійкості, безбитковості та ліквідності підприємства. У економічній літературі вже робилися спроби кількісної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, що привело до появи декількох підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

При індикаторному підході, при якому рівень економічної безпеки визначається за допомогою так званих індикаторів. Індикатори розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність підприємства в різних функціональних областях, відповідні певному рівню економічної безпеки. Оцінка економічної безпеки підприємства встановлюється за наслідками порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами.

Згідно даному підходу стан економічної безпеки підприємства необхідно проводити по певній системі основних показників. Вони повинні відображати галузеву специфіку і умови діяльності підприємства. До них віднесені: виробничі, фінансові і соціальні показники (табл. 1).

Ресурсно-функціональний підхід базується на припущенні, що при запобіганні небезпеці негативних впливів на економічну безпеку підприємства досягається найбільш ефективно застосування корпоративних ресурсів [3, с. 19–23]. Застосування ресурсно-функціонального методу вважається продуктивним у випадку досягнення ключових цілей економічної безпеки підприємства.

Отже, якщо підприємство вже розробило і ухвалило рішення запровадити в життя функціональні стратегії, а саме: інноваційну, ресурсну, інвестиційну і маркетингову, то показники, що визначають цілі цих стратегій, необхідно привести у відповідність з кількісною оцінкою стратегічних інтересів підприємства. Ця відповідність є основоположною, оскільки вона сприяє забезпеченню єдності методичної бази по організації управління підприємством.

Показники фінансової безпеки підприємства

Показники		Склад показників-індикаторів
1.	Виробничі:	– динаміка виробництва (зростання, спад, стабільний стан, темпи зміни)
		– реальний рівень завантаження виробничих потужностей
		– частка НДДКР в загальному об'ємі робіт
		– частка НДР в загальному об'ємі НДДКР
		– темп оновлення основних виробничих фондів (реновації)
		– стабільність виробничого процесу (ритмічність, рівень завантаженості протягом певного часу)
		– питома вага виробництва у ВВП (для особливо крупних підприємств-монополістів)
		– оцінка конкурентоспроможності продукції
		– вікова структура і технічний ресурс парку машин і устаткування
		2.
– фактичний і необхідний об'єм інвестицій (для підтримки і розвитку наявного потенціалу)		
– рівень інноваційної активності (об'єм інвестицій в нововведення)		
– рівень рентабельності виробництва		
– фондовіддача (капітаоемність) виробництва		
– прострочена заборгованість (дебіторська і кредиторська)		
– частка забезпеченості власними джерелами фінансування оборотних коштів, матеріалів, енергоносіїв для виробництва		
3.	Соціальні:	– рівень оплати праці по відношенню до середнього показника по промисловості або економіці в цілому
		– рівень заборгованості по зарплаті
		– втрати робочого часу
		– структура кадрового потенціалу (вікова, кваліфікаційна)

Як основний критерій економічної безпеки підприємства деякі дослідники розглядають отримуваний в результаті взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища прибуток, яким підприємство може розпоряджатися на свій розсуд, тобто чистий прибуток. За відсутності прибутку або, більш того, при збитках, не можна говорити про дотримання інтересів підприємства і, отже, про те, що підприємство знаходиться в фінансовій безпеці. Навпаки, в цьому випадку перед підприємством реально постає загроза банкрутства. Таким чином, цей підхід до вибору критерій фінансової безпеки підприємства базується на отриманні підприємством прибутку. Прибуток підприємства – його абсолютна величина або результати її зіставлення з витраченими ресурсами може розглядатися як передумова для висновку про фінансову безпеку підприємства [4, с.68–75]. Відповідні показники-індикатори фінансової безпеки підприємства наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Окремі індикатори фінансової безпеки підприємства

Показники	Порогове значення	Примітки
1. Коефіцієнт покриття (Оборотні кошти / короткострокові зобов'язання)	1,0	Значення показника має бути не менш порогового
2. Коефіцієнт автономії (Власний капітал / валюта балансу)	0,3	Значення показника має бути не менш порогового
3. Рівень фінансового левиріджа (Довгострокові зобов'язання / власний капітал)	3,0	Значення показника має бути не більш порогового
4. Коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати (Прибуток до сплати відсотків і податків / відсотки до сплати)	3,0	Значення показника має бути не менш порогового
5. Рентабельність активів (Чистий прибуток / валюта балансу)	5,0	Значення показника має бути не менш порогового
6. Рентабельність власного капіталу (Чистий прибуток / власний капітал)	10%	Значення показника повинне бути не менш порогового.
7. Середньозважена вартість капіталу (WACC)	Рентабельність інвестицій	Значення показника має бути не менш порогового
8. Розвиток компанії (Відношення валових інвестицій до амортизаційних відрахувань)	1,0	Значення показника має бути не менш торгового
9. Тимчасова структура кредитів	Кредити, строком до 1 року < 30 %; Кредити, терміном понад 1 рік < 70 %	Значення показника має бути не менш торгового
10. Диверсифікація покупців (частка у виручці одного покупця) та диверсифікація постачальників (частка у виручці одного постачальника)	10%	Значення показника має бути не більш торгового
11. Темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів	Темпи зростання прибутку > темпів зростання реалізації продукції > темпів зростання активів	
12. Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості	Період обороту дебіторської заборгованості > період обороту кредиторської	

Таким чином, фінансова стійкість підприємства – це комплексне поняття, що

відображає такий стан фінансів, при якому підприємство здатне стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку в умовах додаткового рівня ризику.

Це означає, що фінансова стійкість і фінансова безпека – споріднені поняття. Умовами фінансової стійкості підприємства є: наявність фінансових ресурсів для розвитку і платоспроможність, яка означає здатність підприємства своєчасно погашати свої зобов'язання і є наслідком ліквідності, рентабельної діяльності підприємства і ефективного управління грошовими потоками, що дозволяє синхронізувати грошові надходження і оплату фінансових зобов'язань. Система показників фінансової стійкості включає коефіцієнти, розраховані на базі грошових потоків, які дозволяють виявляти резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів компанії при розробці фінансової стратегії підприємства.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України [Текст]/ А.І. Сухоруков, С.Л. Воробійов, Т.П. Крупельшцька; за редакцією академіка НАН України С.І.Пирожкова – К., ШПМБ, 2003. – 42 с.
2. Пралиев, Ж.С. Угрозы экономической безопасности предприятий в условиях глобальной неустойчивости [Текст] / Ж.С. Пралиев.// Альпари, 2010. –№1. – С. 19–23.
3. Перекрестова, Л.В. Внешние и внутренние угрозы финансовой безопасности предприятия [Текст] / Л.В. Перекрестова, Р.С. Папехин // Финансы и кредит, 2007. –№16. – С.68–75.
4. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін . – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.

***Annotation.** The paper disclosed the basic indicators of financial security company as a subsystem of economic security.*

***Key words:** enterprise, financial security, a threat.*

УДК 658.5

Мишковец Н.М., к.э.н., доцент Днепропетровского университета экономики и права им. Альфреда Нобеля

СТРАТЕГИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Приводится сущность стратегии развития и трансформаций предприятий, ее виды и особенности проведения в современных условиях, выявлены новые системные требования критерии, различные модели формирования и выбора рациональных стратегий развития.

***Ключевые слова:** стратегия развития, экономическая трансформация, экономический рост, потенциал развития, внешняя среда.*

Постановка проблемы. В экономической литературе рассматриваются вопросы экономической трансформации предприятий, однако бизнес–процессы развиваются настолько быстро и непредсказуемо, что предпринимателям трудно выбрать наиболее приемлемую стратегию, соответствующую сложившимся реалиям. В связи с этим, проблемы выявления оптимальной стратегии трансформации фирмы требуют своего обоснования как в теоретическом, так и практическом плане.

Анализ последних исследований. Вопросы выбора и обоснования стратегии экономической трансформации предприятий находятся в центре внимания совре-